మనసాక్షి వేసిన శిక్ష

జి. సరస్వతి

"పండగనాటికి తప్పకుండా వస్తారు కదూ!" అని కంపార్టుమెంటులో కిటికీ ప్రక్కన కూర్చున్న లక్ష్మి ప్లాటు ఫారంమీద నిలబడిన వాసును అడిగింది. అందమైన ఆమె కళ్లలో ఆశలు, కలలు, కోరికలు తొణికిసలాడటం గమనించి వాసు నిట్టూర్చాడు. క్షణం తరువాత తేరుకొని లక్ష్మి చెయ్యి అందుకొని సున్నితంగా నొక్కి వదుల్తూ, 'వస్తాను లక్ష్మీ' అన్నాడు. రైలు వేగం పుంజుకుంది. వాసు కనబడినంతవరకు చెయ్యూపి తన సీట్లో సర్దుకొని కూర్చొని అతను నొక్కి వదిలిన చేతిని పెదవులకు, చెంపలకు, రాసుకుంటూ పరవశించసాగింది.

• • •

లక్ష్మి పదేళ్లపిల్లగా ఉండగా తల్లిదండ్రులు పోయారు. అప్పటినించి అన్న విక్రమ్, వదిన రమ ఎంతో ప్రేమతో, వాత్సల్యంతో పెంచి పెద్ద చేసేరు. బి. ఏ ప్యాసయిన అందమైన లక్ష్మికి పెళ్లి సంబంధాలు చూడసాగేరు విక్రమ్. అతనికి లక్నోలో ఎంబ్రాయిడరీ చేసిన చీరలు, కుర్తాల వ్యాపారం ఉంది. వ్యాపారం పనిమీద అతను తరుచుగా ఢిల్లీ వెళ్తూ ఉండేవాడు. అక్కడ తన ఫ్రెండు సుభాష్ ఇంట్లో దిగేవాడు. బ్యాంకులో పనిచేసే సుభాష్ ఒకసారి విశాఖపట్నం నించి క్రొత్తగా బదిలీ అయి వచ్చిన ప్రొబేషనరీ ఆఫీసరు వాసును పరిచయం చేసి లక్ష్మిని అతనికిస్తే బాగుంటుందని విక్రమ్‌కు సూచించాడు. వాసు తల్లిదండ్రులు విజయనగరం నించి కాశీ యాత్రకు వెళ్లివచ్చి వాసు దగ్గిర ఉంటున్నారని చెప్పాడు.

అందమైన వాసు రూపం, ఉద్యోగపు హోదా, మాట నెమ్మది చూసి

ముచ్చటపడిన విక్రమ్ సుభాష్‌ను తీసుకొని వాసు ఇంటికి వెళ్లాడు. వాసు తండ్రి నారాయణమూర్తి తల్లి కాంతమ్మ వారి నెంతో మర్యాద చేశారు. తాము కూడా ఆంధ్రప్రాంతానికి చెందినవారమేనని, అయితే వ్యాపార రీత్యా లక్నోలో స్థిరపడ్డామని తన చెల్లెలు లక్ష్మిని వాసుకి చేసుకోమని అడగటానికి వచ్చానని చెప్పాడు విక్రమ్. మంచిరోజు చూసుకొని వాసు, నారాయణమూర్తి, కాంతమ్మ లక్నో వెళ్లి లక్ష్మిని చూసేరు లక్ష్మి అందంతో పాటు ఆమె పుట్టింటివారి ఐశ్వర్యం కూడ వారి నెంతగానో ఆకర్షించింది. లక్ష్మి నచ్చిందని వెంటనే చెప్పేశారు లక్ష్మికి కూడ వాసు నచ్చినట్లు తెలుసుకున్నాడు విక్రమ్. పాతికవేలు కట్నం ఇచ్చి, క్రొత్త కాపురానికి కావలసిన హంగులన్నీ సమకూర్చుతానని, అందరికీ ఖరీదైన బట్టలు పెడతాననీ చెప్పాడు విక్రమ్. వాసు, నారాయణమూర్తి, కాంతమ్మ అతను తనంత తానుగా ఇస్తానన్న కట్నకానుకల సంగతి విని పొంగిపోయారు. తాము విజయనగరం వెళ్లిపోవాలని, ఆ లోపలే పెళ్లి జరిపించమని కోరేరు.

శుభ ముహూర్తంలో లక్ష్మివాసుల పెళ్లి వైభవంగా జరిగిపోయింది. వాసు ముగ్గురక్కలు కుటుంబాలతో వచ్చారు. విజయనగరంలో చదువుకుంటున్న తమ్ముడు, చెల్లెలు వచ్చారు విక్రమ్ చేసిన మర్యాదలు, పెట్టిన బట్టలు అందరికీ ఎంతో సంతోషాన్ని కలగజేసేయి. పెళ్లవగానే వాసు అక్కలు, తమ్ముడు, చెల్లెలు వెళ్లిపోయారు. గృహప్రవేశానికి లక్ష్మిని తీసుకొని రమ, పిల్లలు ఢిల్లీ వెళ్లేరు.

గృహప్రవేశం, సత్యనారాయణ వ్రతం, టీపార్టీ ఘనంగా జరిగిపోయేయి. కాంతమ్మ రమకు, పిల్లలకు ఖరీదైన బట్టలు పెట్టింది. లక్ష్మినక్కడే ఉంచి, రమ, పిల్లలు ఢిల్లీ నించి లక్నో వెళ్ళిపోయేరు నారాయణమూర్తి, కాంతమ్మ వేడుకలు ముగియగానే విజయనగరం వెళ్లిపోయేరు.

• • •

తెల్లని జరీపువ్వుల చీరెలో ముస్తాబై గదిలో అడుగుపెట్టిన లక్ష్మిని కన్నార్పకుండా చూశాడు వాసు. 'రా లక్ష్మీ' అంటూ ఆప్యాయంగా, ప్రేమగా ఆహ్వానించాడు. సోఫాలో తన ప్రక్కన చోటు చూపిస్తూ. తియ్యని అనుభవాలకోసం తనువు, మనస్సు తహతహలాడుతూ ఉండగా అడుగులో అడుగువేసుకుంటూ వెళ్ళి సోఫాలో వాసు ప్రక్కన కూర్చున్నది లక్ష్మి.

'లక్ష్మీ', అంటూ భుజాలు పట్టుకొని తమకంతో ఆమెను దగ్గరకు లాక్కోబోయిన వాసుకు ఒక్కసారి శరీరమంతా చెమటలుపట్టి నిస్సత్తువ ఆవహించినట్లు

అయింది. పట్టు సడలిపోయి అతని చేతులు క్రిందకు వాలిపోయేయి.

'ఏమండీ! ఒంట్లో బాగా లేదా ' సిగ్గు, కొత్తగా మర్చిపోయి ఆత్రుతగా అడిగింది లక్ష్మి.

వాసు సర్దుకొని, 'కొంచెం అలసటగా ఉంది లక్ష్మీ! మరే లేదు. నువ్వెళ్లి మంచంమీద పడుకో,' అంటూ సోఫాలో వెనక్కి వాలి కళ్ళు మూసుకున్నాడు. లక్ష్మి నిరాశతో కుంగిపోతూ అర్ధరాత్రి వరకు నిద్రపట్టక మంచంమీద దొర్లుతూనే ఉండిపోయింది

లక్ష్మిని వాసు ఎంతో ప్రేమగా చూస్తున్నాడు కాని రాత్రి ఎంతో కోరికతో ఇద్దరూ చేరువయే వేళకు ఏదో భయం పడినవాడలాగా చెమటలు కార్చుకొని దూరంగా వెళ్ళిపోవడం చూస్తున్నకొద్దీ లక్ష్మికి బెంగపట్టుకుంది. తన నెంతో అపురూపంగా చూసుకుంటున్న అందమైన వాసు కోరికలు తీర్చలేని, తీర్చుకోలేని అశక్తుడు కాదుకదా అన్న అనుమానం, భయం ఆమెకు కలగసాగేయి.

'ఏమండీ ఒకసారి డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్లరాదూ!' అని ఒక రోజు తీరిగ్గా కూర్చున్నప్పుడు వాసును సిగ్గువిడిచి అడిగింది లక్ష్మి. వాసు జాలిగా ఆమె వైపు చూసి, 'నా ప్రవర్తనకు చాల బాధపడుతున్నావు కదూ! తప్పకుండా రేపే డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్ళి నా సమస్యకు పరిష్కారం తెలుసుకుంటాను లక్ష్మీ! తొందరపడి ఈ విషయం మీ వదినకు వ్రాయకుండా ఉంటావుకదూ!' అన్నాడు. అలాగేనంటూ తల ఊపింది లక్ష్మి.

మరునాడు రాత్రి పొద్దుపోయాక ఇంటికి వచ్చాడు వాసు. స్నానంచేసి భోజనానికి కూర్చున్నాడు. లక్ష్మి వడ్డిస్తూ ఆత్రుతగా అతని ముఖంలోకి చూసింది. 'సాయంత్రం ఆఫీసుపని అయ్యాక డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్ళాను లక్ష్మీ! బలానికి రెండు నెలలపాటు ఇంజక్షన్లు తీసుకోవాలనీ, తరువాత దాంపత్యజీవితం ప్రారంభించవచ్చుననీ చెప్పేడు' అన్నాడు వాసు.

రెండు నెలలంటే రెండు యుగాలా! రెండుకోట్లయుగాలా! లక్ష్మి మొహంలో ఆశానిరాశలు దోబూచులాడటంగమనించి నిట్టూర్చాడు వాసు. 'ఈ రెండు నెలలూ మీవాళ్ళింటికి వెళ్ళి ఉంటావా!' అని అడిగాడు మృదువుగా.

'వెళ్ళను. మిమ్మల్నిచూస్తూ ఇక్కడే ఉంటాను'. అంది కలలు నిండిన కళ్ళతో అతన్ని చూస్తూ. రోజులు గడుస్తున్నకొద్దీ వాసులో ఒక విధమైన స్తబ్దత, నిర్లిప్తత, నిరుత్సాహం చోటుచేసుకోసాగేయి. అర్ధరాత్రివేళ లక్ష్మికి మెలకువ వస్తే మంచంమీద పడుకొని కళ్ళు విప్పార్చుకొని సీలింగ్ వైపుచూస్తూకనబడేవాడు. ఒక్కొక్కసారి తీవ్రమైన అశాంతికి, అలజడికి లోనైనట్లు అస్థిమితంగా హాల్లో పచార్లుచేస్తూ ఉండేవాడు. లక్ష్మిని చూడగానే ఉలిక్కిపడి, 'లక్ష్మీ! వెళ్ళి

పడుకో. నాకేం కాలేదు. ఇంజక్షన్లు [illegible] చేస్తున్నాయి. అంతే', అనేవాడు. లక్ష్మి షర్బతు కలిపి తెచ్చి ఇస్తుంటే ఆమెకు తనమీదున్న శ్రద్ధకు, ప్రేమానురాగాలకు అతని కళ్ళు అప్రయత్నంగా తడి అయ్యేవి.

• • •

దీపావళికి ఇద్దర్నీ రమ్మని మరీ మరీ చెప్పివెళ్ళారు విక్రమ్. అప్పటికి డాక్టరు [illegible] గడువు పూర్తవుతుందని వీలైతే దీపావళి ముందురోజు రాత్రికే వస్తానని చెప్పి వారం ముందుగా లక్ష్మిని పంపించాడు వాసు.

వచ్చినప్పటి నించి లక్ష్మి పరధ్యానంగా ఉండటం చూసి రమ నవ్వుతూ 'మరదలికి మా తమ్ముడిమీద ధ్యాసా? పుట్టబోయే బాబు గురించి కలలా?' అని హాస్యంచేసేది.

'ఇప్పటికి అలాంటి అదృష్టం పట్ట లేదులే వదినా' అంటూంటే లక్ష్మి కళ్ళ వెంబడి జలజలా నీళ్ళు రాలాయి.

'లక్ష్మీ! ఏడుస్తున్నావా? ఏమైంది?' రమ కంగారుగా అందోళనగా లక్ష్మి భుజం మీద చెయ్యి వేసింది. వాసు కిచ్చిన మాటకోసం రెండు నెలలుగా తనలో ఇముడ్చుకున్న బాధను రమ దగ్గిర వెళ్ళ గ్రక్కి బావురుమంది లక్ష్మి. అంతా విన్నాక రమ తేలిగ్గా నిట్టూర్చింది.

'దీపావళి వెలుగులతో నీ బ్రతుకులోకి వెన్నెల వస్తుంది' అంటూ లక్ష్మిని ఉత్సాహపరిచింది

విక్రమ్, లక్ష్మి, వాసుకు ఖరీదైన బట్టలు కొన్నాడు. రమ ఎన్నోరకాల పిండివంటలు చేయించింది. ఎక్కడ చూసినా దీపావళి సంరంభమే. ముందు రోజు సాయంత్రం లక్ష్మి ముస్తాబై వీధిగేటు దగ్గిర నిలబడింది. వాసు గురించి ఆలోచిస్తూ పరధ్యానంగా ఉంది పోస్టుమాన్ కేకవిని ఉలిక్కిపడి తనపేర వచ్చిన పొడుగాటి కవరును అందుకుంది.

'వీలైతే ఈ రాత్రికే వస్తానన్న వాసు ఇంతపెద్ద ఉత్తరం వ్రాసాడేమిటి? సెలవు దొరకలేదా? రావడంలేదా? ఇంకా ఒంట్లో బాగోలేదా?' అని తనలో తను మధనపడుతూనే గదిలోకి నడిచి మంచం మీద వాలి కవరు చింపి కాగితాలు బైటికి తీసింది. అక్షరాల బారుంవెంట ఆమె కళ్ళు పరుగులు పెట్టసాగేయి.

'లక్ష్మీ!

ఈ ఉత్తరానికి బదులు నేనే నీ చేతుల్లో ఉంటానని ఆశపడి ఎదురుచూసి ఉంటావు. నిన్ను నిరాశ పరుస్తున్నందుకు క్షమిస్తావు కదూ!

నీకు – నీకేకాదు, నా తల్లిదండ్రులకి కూడ తెలియని చీకటికోణాలు నా గత జీవితంలో ఉన్నాయి. నిండు మనస్సుతో నన్ను నమ్మి నాచేత మూడు ముళ్ళు వేయించుకొని, నానుంచి ఏమీ పొందకుండానే ప్రేమానురాగాలతో సేవచేసిన అమృతమూర్తివి నువ్వు. నీతో చెప్పుకొని నా వ్యధాభారాన్ని దింపుకోవాలనే ఆశతో నేనీ ఉత్తరం వ్రాసేను. నోటితో చెప్పుకోలేక నా బాధామయ గాథను కాగితంమీద పెట్టాను. ఓర్పుతో చివరి వరకు చదువుతావు కదూ.

నేను బి.కాం ప్యాసయి బ్యాంకులో ఉద్యోగం సంపాదించే నాటికి, నా ముగ్గురక్కలకు పెళ్ళిళ్ళుచేసి మా అమ్మ, నాన్నగారు ఆర్థికంగా చితికిపోయేరు. ఇంటిమీద అప్పు చేసేరు. నా తమ్ముడు కాలేజీలో, చెల్లి హైస్కూల్లో చదువుకుంటున్నారు. నేను ఉద్యోగంలో చేరిన నాటినుంచి నాకు, నా తల్లిదండ్రులకి ధనదాహం పట్టుకుంది. పదివేల రూపాయల కట్నంతో పాటు స్కూటరు కూడ కోరటంతో చాల పెళ్లి సంబంధాలు తప్పిపోయాయి. చివరకు దివి తాలూకాకు

చెందిన వ్యవసాయదారుడు వెంకట్రామయ్యగారు పదివేల రూపాయల కట్నం, సంక్రాంతికి స్కూటరు ఇస్తానని చెప్పేరు. అప్పుడు మేము మరో మెట్టు ఎక్కి పెళ్లి సమయంలో ఐదు వేల రూపాయలు బట్టల నిమిత్తం ఇమ్మన్నాము. అతను ఒప్పుకున్నాడు. అతని కూతురు కమలతో నా పెళ్లి వేసవిలో జరిగిపోయింది. సమయానికి అందకపోవటంతో బట్టల నిమిత్తం ఇస్తానన్న ఐదువేలు ఇవ్వలేకపోయే సరికి మేమందరం కోపం తెచ్చుకొని రభస చేసేము. స్కూటరుతో పాటు ఇస్తాను శాంతించమని బ్రతిమాలుకున్నారు.

నేను, కమల విశాఖపట్నంలో కాపురం పెట్టేము అమ్మ వచ్చి కొన్నాళ్లపాటు మాతో వుంది. శ్రావణ మాసంలో నోములు నోచుకుంటానని కమల సరదాపడింది కాని అమ్మ ఒప్పుకోలేదు.

'మీ వాళ్లు వాగ్దానం చేసిన కానుకలు ఇచ్చాకే ఏ వేడుకలైనా,' అనేయటంతో కమల చిన్నబుచ్చుకుంది. స్కూటరు ఇవ్వలేదన్న కొరత నన్ను పీడిస్తూ ఉండటంతో అకారణంగా కమలను కసురుకుంటూండేవాడిని.

మామగారు దసరాకు రమ్మని వ్రాస్తే ఏకంగా సంక్రాంతికి వస్తామని, డబ్బు జతపెట్టి ఉంచమని వ్రాసేను. కాని ఆ ఏడు కార్తీకమాసంలో వచ్చిన ఉప్పెనలో నేను స్కూటరు గురించి కన్న కలలన్నీ కొట్టుకుపోయాయి. అత్తగారు, మామగారు, కమల తమ్ముళ్లు ముగ్గురూ అన్నీ పోగొట్టుకొని ప్రాణాలు మాత్రం దక్కించుకోగలిగేరు. పుట్టింటివారంతా ఎలాగున్నారో అనే ఆందోళనతో కమల ఏడుస్తుంటే నేను జాలిపడలేదు. వాళ్ళ క్షేమం తెలుసుకుంటానని ఊరడించలేదు. ఏండింట్లో శోకాలు పెట్టొద్దని కోప్పడ్డాను. నాకు స్కూటరు బట్టలకు డబ్బు ఇస్తామని చెప్పి మోసం చెయ్యడంవల్లనే వాళ్లకా కష్టాలు వచ్చాయని మూర్ఖంగా తిట్టాను.

కమలకు దుర్దినాలు ప్రారంభమైనాయి. కొన్నాళ్లు ఉందామని వచ్చిన అమ్మ, నాన్న కమలను ఏదో నెపంతో తిడుతూ ఉండేవారు. అమ్మ కమల చేత ఇంటి చాకిరీ అంతా చేయిస్తూ తిండి సరిగా పెట్టేది కాదు. పుట్టింట అపురూపంగా పెరిగిన కమల అర్థాకలితో అరవచాకిరీ చేస్తూ రాత్రిళ్లు నేను ఇచ్చే అరటి పండ్లనో, బిస్కట్లనో ఆప్యాయంగా అపురూపమంటూ తినేసి నా చేతుల్లో వాలిపోయి నా కోరికలు తీర్చేది.

అమ్మ, నాన్న విజయనగరం వెళ్లిపోతూ, 'ఈ దరిద్రగొట్టు పెద్దమ్మను పుట్టింటికి పంపెయ్యి. స్కూటరుకి, లాంచనాలకి డబ్బు తేగలిగినప్పుడే గుమ్మం తొక్కనివ్వను,' అని సలహా

ఇచ్చేరు. వారి సలహా నాకు దారి చూపినట్లయింది.

కమలను ప్రేమగా చూడటం మొదలుపెట్టాను. ఒకనాటి రాత్రి కమల సంతోషంతో ఉక్కిరిబిక్కిరి అవుతూ తను తల్లి కాబోతున్నట్లు చెప్పింది

నేను సంతోషం పటిస్తూ, 'నువ్వింక మీదట కొళాయివీళ్ళు మోసి కష్టపడ నక్కర్లేదు కమలా। మన కొరక చక్కని ఇల్లు చూసేను,' అన్నాను. తన గురించి నేను తీసుకుంటున్న శ్రద్ధకు కమల కళ్ళలో వెలిగిన దీపాలు సూటిగా చూడ లేక కళ్ళు వాల్చుకున్నాను. వాల్చుకున్న కళ్ళముందు స్కూటరు మెదలగానే మనస్సు మళ్ళీ కరుడుగట్టింది.

వారం తరువాత కొత్త ఇంట్లోకి మారేము దసరాకి కమల వెళ్ళి పుట్టింట పదిరోజులుండి వచ్చింది స్కూటరుకీ, లాంఛనాలకీ డబ్బు ఇవ్వనక్కరలేదని నేను కమలచేత పెట్టిన కబురు విని మామ గారు పొంగిపోయారుట. అయినా కాలు చెయ్యీ కూడదీసుకున్నాక ఏదోరూపేణా ముచ్చట తీరుస్తానని అన్నారుట.

ఆ రోజు దీపావళి. కమలకు నైలెక్సు చీర జాకెట్టు, స్వీట్సు, ప్రమిదలు, బాణసంచా కొన్నాను. తలంట్లు పోసుకుని పిండివంటలతో భోజనాలు చేసేము. సాయంత్రం అరవుతుండగా కమల స్నానంచేసి నైలెక్సుచీర కట్టుకొని ప్రమి దలో చమురు, వత్తులువేసి దీపాలు వెలి గించింది. కమల వీధిగడపలో దీపాలు పెడుతూ ఉండగానే నేను వంటింట్లో కాగితం ముక్కలు, పట్టకారు తీసి దాచే శాను. గదిలో ఫ్యాను ఫుల్ స్పీడులో పెట్టేసి కుర్చీలో కూలబడి కణతలు రుద్దుకోసాగేను.

'ఏమండీ। అలాగున్నారేం?' లోపలికి వచ్చిన కమల అడిగింది ఆత్రుతగా.

'చాల తలనొప్పిగా ఉంది కమలా। కాఫీ పెడుదూ' అన్నాను. కమల స్టౌ వెలిగించడానికి వంటింట్లోకి వెళ్ళగానే వీధి తలుపు, పెరటి తలుపు గడియలు పెట్టి తాళాలు వేసేశాను.

'అబ్బా। తల పగిలిపోతూంది కమలా। కప్పు కాఫీ పెట్టడానికింత సేపా?' కమ లను గాబరాపెట్టేస్తూ అరవడం మొదలు పెట్టేను.

'అయ్యో! గిన్నె దింపడానికి పట్టకారు కాని, కాగితాలుకాని కనబడలేదు। అంటూ కంగారులో అనాలోచితంగా కొంగుతో గిన్నె దింపుతూ ఉండగా చీర అంటు కుంది. నేను గబగబ వెళ్ళి బాత్‌రూంలో దూరేను. అది గమనించని కమల నేను గదిలోనే ఉన్నాననుకొని గాబరాతో కేకలు పెడుతూ ముందు గదిలోకి వెళ్ళ డమూ, ఫ్యానుగాలికి మంటలు ఉధృత మవడమూ చాటువించి చూస్తూనే ఉన్నాను.

'అయ్యో। కాలిపోతున్నానండీ। ఎక్క

దన్నారండీ! రండి! రక్షించండి!' అని ఆర్తనాదాలు చేస్తూ పెరటి నడవలో పడి దొర్లుతూ ఉండగా నేను తాపీగా బైటికి వచ్చాను.

'అయ్యో! అమ్మో! రండి! రక్షించండి! చచ్చిపోతున్నానండీ'

'చావు! నీ తండ్రి వాగ్దానం చేసిన డబ్బు ఇవ్వనందుకు నీ కిదే సరియైనశిక్ష' అన్నాను కర్కశంగా.

'డబ్బు.... కోసం నన్ను కాల్చేస్తున్నారా!'

'దాహం దాహం !'

'మంచి నీళ్ళు పొయ్యటానికి వస్తే నన్ను కూడ మంటల్లోకి లాగవచ్చు నన్నా? చచ్చేదానివి నీకు మంచినీళ్ళు కూడా ఎందుకులే.'

దీపావళి సంరంభంలో, బాణాసంచా వెలుగుల్లో, చప్పుళ్ళలో నా ఇంట్లో జరిగిన ఘోరం ఎవరూ గమనించే అవకాశం లేకపోయింది ఆఖరిసారిగా నిస్సహాయత, దీనత్వం, అసహ్యం, కోపం నిండిన కళ్ళతో కమల చూసిన చూపు నన్ను భయభ్రాంతుణ్ణి చేసింది. గబగబ వీధి తలుపు తీసి, చేరవేసి మా ఇంటికి కొద్దిదూరంలో ఉన్న కిళ్ళీకొట్టుకు వెళ్ళాను. సిగరెట్టు కాలుస్తూ పదినిముషాలు గడిపి ఇంటివైపు నడుస్తూ ఉంటే మాకు పాలుతెస్తూ పోలయ్య కనబడ్డాడు. ఇద్దరం మాట్లాడుకుంటూ మా ఇంటి మెట్లు ఎక్కాము.

'కమలా! పాలు పోయించుకో!' అంటూ ఓరగా వేసిన తలుపు బార్లాతీస్తూ నేను లోపలికి వెళ్ళాను మరుక్షణం 'పోలయ్యా ఇలా రా' అని అరిచాను వణికే గొంతుకతో నా కేక విని పోలయ్య లోపలికి వచ్చి బొగ్గుల కుప్పలాగా పడి ఉన్న కమలను చూసి నిశ్చేష్టుడైనాడు.

'కాఫీ పెట్టమని చెప్పి, సిగరెట్లు కొనుక్కుందామని వెళ్ళి వచ్చేలోపల యీ ఘోరం జరిగిపోయింది పోలయ్యా!' అంటూ చేతుల్తో ముఖం కప్పుకొని కూలబడ్డాను పోలయ్య గబగబ బైటకు వెళ్ళి నలుగుర్ని పిల్చుకొచ్చాడు. గుంపులో ఎవరో మా అమ్మ, నాన్న లది, అత్తవారిది అడ్రసులు అడిగి పుచ్చుకొని టెలిగ్రాములు ఇవ్వడానికి వెళ్ళారు.

'అయ్యో! పండగపూట ఎంత ఘోరం జరిగింది!'

'ఇరవై ఏళ్ళయినా ఉన్నాయో లేదో, అప్పుడే నూరేళ్ళు నిండాయి.'

'ఈ స్టౌలు, నైలెక్సు చీరలు వచ్చాక ఆడవాళ్ళకు అగ్ని ప్రమాదాలెక్కువయాయి'

'ఎంత అన్యోన్యంగా ఉండేవారనీ, రోజూ సినిమాకో, షికారుకో వెళ్తూ కనబడేవారు కదా! దేవుడు ఓర్వలేక పోయాడు కాబోలు!' ఆ వ్యాఖ్యానాలు వింటూ నా మీద ఎవరికీ అనుమానం రాని విధంగా పథకంవేసి తగిన సమయంలో అమలు జరిపినందుకు నన్ను

నేనే అభినందించుకున్నాను. టెలిగ్రాము లందుకొని మరునాటికి అమ్మ, నాన్న మూడోనాటికి మా అత్తగారు, మామ గారు అతని బావమరిది రాఘవ వచ్చారు. అవలిస్తే ప్రేగులు లెక్కపెట్టగల సమర్ధుడైన రాఘవను చూచి నేను లోలోపల బెదిరాను. పెళ్ళిలో పేచీలకు రాఘవ మమ్మల్నెంత అసహ్యించుకున్నాడో నాకు బాగా గుర్తుంది.

'ఒకసారి చూపైనా లేకుండా చేసేవా అమ్మా!' అని మా అత్తగారు దీనంగా ఏడవసాగేరు.

'పెళ్ళయిన రెండేళ్ళకే చావొచ్చి పడుతుందని తెలిస్తే నా బిడ్డకసలు పెళ్ళే చేసేవాడిని కాదు.' అని మామగారు ఏడిచారు.

'ఇది వచ్చిపడిన చావుకాదసీ, నువ్వు డబ్బు ఇవ్వలేదన్న కోపంతో, తెచ్చి పెట్టిన చావనీ నాకు అనుమానంగా ఉంది బావా!' అన్నాడు రాఘవ

'దసరాకు వచ్చినప్పుడు అల్లుడు తన నెంతో బాగా చూసుకుంటున్నాడని చెప్పింది బావా!'

'బలి యిచ్చేముందు పశువును బాగా మేపుతారని తెలియదా బావా? వీళ్ళ నసలు కోర్టుకెక్కించి మూడు చెరువుల నీళ్ళు త్రాగిస్తే అసలు సంగతి తెలుస్తుంది'

'ఏంచేసినా నా బిడ్డ తిరిగిరాదు కదా!'

'నీ బిడ్డ తిరిగిరాకపోయినా ఇలాంటి వాళ్ళు ఇకమీదట ఘోరకృత్యాలు చెయ్యడానికి భయపడతారు!'

'అయినా తప్పంతా నాదే బావా! రాబోయే డబ్బుమీద భరోసా పెట్టుకొని వాగ్దానం చెయ్యడం చాలా పొరపాటై పోయింది. వీళ్ళ ధనదాహాన్ని అనాడే అర్ధంచేసుకొని సంబంధాన్ని వదులుకొని ఉంటే నాకీ కడుపుకోత ఉండేది కాదు.' అని మామగారు వలవలా ఏడ్చారు.

'డబ్బుకోసం పెళ్ళాన్ని చంపడానికి మావాడేం రాక్షసుడా? అకారణంగా నిందలు వేసి మా పరువు తియ్యకండి.' అని అమ్మ నాన్న కస్సుమన్నారు. పచ్చి మంచినీళ్ళు ముట్టకుండానే మా అత్తవారు ఏడుస్తూనే వెళ్ళిపోయేరు. నేను పదిహేను రోజులు సెలవు పెట్టి విజయనగరం వెళ్లాను. స్నేహితులు, బంధువులు పరామర్శకు వస్తే కడుపులో సంతోషం నిండుగా వుండగా గొంతులో దుఃఖం ప్రదర్శించలేక యాతనపడే వాడిని.

కమల పోయినప్పటినుంచి నాకు నిద్ర కరువైంది. ప్రక్కమీద అస్థిమితంగా దొర్లితే ఏ తెల్లవారుజాముకో కళ్లు బరువెక్కి మూతలుపడేవి. కాని కమల గుండెలమీద కూర్చుని గొంతు పట్టుకున్నట్లో, దీనంగా ఆర్తనాదాలు చేస్తున్నట్లో కలవచ్చి ఉలికిపాటుతో లేచి పోయేవాడిని. నిద్రలేమి, పీడ కలలు భరించలేక నిద్రమాత్రలు అలవాటు చేసుకున్నాను. సెలవు పూర్తయి నేను

రాగానే ప్రొబేషనరీ ఆఫీసరుగా సెలక్టు అయినట్లు, ఢిల్లీకి బదిలీ అయినట్లు తెలిసింది. అదృష్టవంతుడిని కాబట్టే కమల పీడ వదిలిపోయిందనుకున్నాను. నాకు, మా వాళ్ళకు ధనదాహం ఇంకా పెరిగిపోయింది. పేరుకే రెండో పెళ్ళి కాని ఆఫీసరు హోదాలో ఉన్న చిన్నవాడిని కనుక పాతిక వేల కట్నంతో పాటు లాంఛనాలు జరిపే సంబంధాన్ని చేసుకోవాలని అనుకున్నాను. నేను ఢిల్లీకి వచ్చి కాయినయేను.

మీ అన్నయ్య ఆహ్వానంమీద మీ ఇంటికి వచ్చి నిన్ను చూసి, మీ వాళ్ళింటి ఐశ్వర్యంచూసి నేను, మా తల్లిదండ్రులు ఉప్పొంగిపోయాము. పాతికవేల కట్నం, లాంఛనాలు కానుగా ఇస్తానన్న మీ అన్నయ్య అడగకుండానే వరాలిచ్చే దేవుడిలాగా కనబడ్డాడు. ఆలస్యంచేస్తే తప్పిపోతుందేమోనన్న భయంతో పెళ్లి జరిపించమని తొందరపెట్టేము. నా మొదటిపెళ్లి గురించి ఎవ్వరం నోరు మెదపకూడదని నిశ్చయించుకున్నాము. మన పెళ్లి లక్షణంగా జరిగిపోయింది.

దాంపత్య జీవితానికి అదే తొలిరాత్రి అయినట్లు సంబరపడిపోతూ నిన్ను దగ్గరకు తీసుకోబోయేను. అంతే! కమల గుడ్లురుముతూ, 'దుర్మార్గుడా! బ్రతికి ఉండగానే నన్ను కాల్చి బూడిద చేసి కొత్త పెళ్ళాంతో కులుకుదామనుకున్నావా!' అంటూ మీదకువచ్చినట్లయింది. ఎంత ప్రయత్నించినా నిన్నింకా దగ్గరికి తీసుకోలేకపోయాను. ఆ క్షణంనుంచే నాకు మానసికంగా నరకం ప్రారంభమైంది. మంటల్లో మాడిపోతున్న కమల నను క్షణం క్షణం వెంటాడుతున్నట్లనిపించసాగింది. క్షణమాత్రం కునుకుపట్టినా నిద్రపట్టని దుస్థితి వచ్చింది. దురాశతో కమలను కాల్చి బూడిదచేసి బ్రతుకుతోంది తొలగించుకున్నాననుకున్నాను కాని నేను చేసిన ఘోరకృత్యం అనే అగ్నిహోత్రమై నా గుండెల్లో జ్వలిస్తూనే ఉంది, అదిప్పుడు కార్చిచ్చుగా మారి నన్ను దహించడం మొదలుపెట్టిందని, అందువల్లనే అందమైన భార్య, కోరుకున్న ఐశ్వర్యం అందుబాటులో ఉన్నా అనుభవించలేకపోతున్నానని అర్థంచేసుకున్నాను. నిజమైన సంతోషం, మనశ్శాంతి ఉన్నప్పుడే మనిషి బ్రతుకులోని సుఖాలను నిండుగా అనుభవించగలడు. పచ్చి లత, నవ్వుపువ్వుల సువాదికి, సంతోషం, మనశ్శాంతి ఎక్కడుండాయి!

కొత్త కాపురంలోని తీపి కోరికలు తీరకపోవడంవలన నీ మొహంలో వ్యక్తమయ్యే నిరాశ, బాధ చూస్తూ నీ దగ్గరకు నేను రాలేకపోవడానికి కారణం ఏం చెప్పాలో, ఎలా చెప్పాలో తెలియక సతమతమయ్యేవాడిని. డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్ళమని నువ్విచ్చిన సలహా నాకో దారి చూపెట్టినట్లయింది. నా ఆరోగ్యం దాంపత్య జీవితం గడపటానికి అనుకూ

ంగానే ఉందని బాగులేనిదల్లా మనస్సే నని నాకు తెలుసు కొన్నాళ్ళకయినా ఈ మానసిక నరకంనించి బయటపడగల నేమోనన్న ఆశతో, నేను డాక్టరు దగ్గ రకు వెళ్ళినట్లు, దాంపత్య జీవితం ప్రారంభించానికి డాక్టరు రెండు నెలల గడువు పెట్టినట్లు చెప్పి నిన్ను నమ్మిం చాను. కాని నా ఆశలు అడియాసలైనాయి.

అగ్నిసాక్షిగా నాతో బ్రతుకు పంచు కొని, నన్ను తండ్రిని కూడ చెయ్య బోయిన అమాయకురాలైన అర్ధాంగిని ధనదాహం తీర్చలేదన్న కసితో బ్రతికి ఉండగానే అగ్నిపాలుచేసి నేర్పుగా అగ్నిప్రమాదంగా చిత్రీకరించి దోషిగా చట్టానికి పట్టుబడకపోయినా, ఆ ఘోర కృత్యానికి ఏకైక సాక్షి అయిన నా మనస్సు చేసిన విచారణకు తలవంచి నేరాన్ని ఒప్పుకోవలసి వచ్చింది. నేనింక ఈ చిత్రహింసనించి, అశాంతినించి ఎప్పటికీ బైటపడలేను నేరస్థుడిగా పట్టు బడని నేరమైనా నిన్ను పెళ్లాడినందుకు నన్ను క్షమించు లక్ష్మీ! మన పెళ్లి ఒక పీడ కలగా భావించి మర్చిపో. నువ్వు అమా యకురాలివి. మంచి పిల్లవు. అందుకే నాలాంటి దుర్మార్గుడి చేతుల్లో నలిగి పోకుండా అదృశ్యంగా ఉన్న కమల తన ఉసురు నాకు తగిలేటట్లు చేసి నిన్ను కాపాడింది.

వరకట్నాన్ని కూతుళ్ల పాలిట శాపంగాను, కొడుకుల పాలిట వరంగాను భావించిన నా తల్లిదండ్రులు కళ్లు తెరిచి నా తమ్ముడి పెళ్లి విషయంలో మానవ త్వంతో, మంచితనంతో నడుచు కుంటారని ఆశిస్తున్నాను. లక్ష్మీ! నా కోసం బాధపడకు. నీ అన్నావదినల అండ దండలతో యోగ్యుడైన వరుడుని పెళ్లి చేసుకో. నీ వైవాహిక జీవితం చిరకాలం సుఖసంతోషాలతో వర్ధిల్లాలని కోరు కుంటున్నాను.

కమలను కాల్చి చంపి ఆమె తల్లి దండ్రులను కడుపు కోతకు గురిచేసిన నాకు బ్రతికే అర్హత లేదు అందుకే మనస్సు వేసిన శిక్షను స్వీకరించి నీ బ్రతుకులోంచి, ఈ లోకంనించి వెళ్లి పోతున్నాను. అభాగ్యుడు

వాసు

తన బ్రతుకును చీకటి దారుల్లోకి నడిపించుకొనిపోయిన ఆ ఉత్తరాన్ని చదివి మొదలునరికిన చెట్టులాగా కూలి పోతూ లక్ష్మి చేసిన ఆర్తనాదంతో ఇల్లంతా దద్దరిల్లిపోయింది.